

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΥ
ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ (ΕΔΙΠ)

II^ο ΣΥΜΠΟΣΙΟ

“Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ”

World Kidney Day
2015

9th Symposium

"Survival is not enough" - Athens

ΣΑΒΒΑΤΟ 7 ΜΑΡΤΙΟΥ 2015

ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ

- ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ ΝΕΦΡΟΛΟΓΙΑΣ & ΥΠΕΡΤΑΣΗΣ
- ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Τη θέση του γιατρού στην κοινωνία, την αντιλαμβανόμεθα με την ευρεία της έννοια, που περιλαμβάνει όχι μόνο τα προβλήματα του αρρώστου, αλλά και τα μηνύματα, που εκπέμπει. Το ερώτημα στην περίπτωση αυτή είναι:

Από πού αντλεί τη θέση του ο γιατρός;

Από τους παράγοντες, που εμπλέκονται στη διαμόρφωση της στάσης του γιατρού, θα διερευνήσουμε την επίδραση που ασκεί η επιστήμη. Αυτό, γιατί απ' αυτήν αντλεί τη δύναμή του, αλλά και αυτή είναι εκείνη που εκφράζεται μέσα από τη συμπεριφορά του. Το είδος της σχέσης, Ιατρικής και επιστήμης, που σήμερα θεωρούμε δεδομένο, είναι σχετικά πρόσφατο.^{1,2} Τρεις αιώνες πριν, η αξία της φυσικής φιλοσοφίας, ή της επιστήμης, ως προς την πρακτική πλευρά της ιατρικής, δεν ήταν αυτονόητη. Μέχρι πρόσφατα, λίγοι από τους γιατρούς, που ασκούσαν την ιατρική τέχνη, είχαν περάσει από κάποιο στάδιο επιστημονικής εκπαίδευσης. Αλλά και οι κλινικοί γιατροί είχαν στοιχειώδη ιατρική εκπαίδευση.¹

Στο τέλος του 18^{ου} αιώνα, έχουμε τη δημιουργία αυτού που ο Foucault,³ περιέγραψε ως, *Γέννηση της κλινικής*. Στην πορεία της, η ιατρική είχε στην πρωτοπορία, άλλοτε άλλα τμήματά της, τα οποία με τις καινοτόμες ανακαλύψεις τους κέρδιζαν την πρώτη θέση. Έτσι, στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, βλέπουμε να προηγείται η εργαστηριακή ιατρική^{4,5}, την οποία ακολουθούσε, με ταχύ βηματισμό η άποψη ότι η Ιατρική έπρεπε να γίνει όχι μια απλή επιστήμη αλλά μια, *πειραματική επιστήμη*. Πρωτοπόροι, στην προσπάθεια επικράτησης αυτής της άποψης, ήταν οι Λουί Παστέρ και Ρόμπερτ Κώχ, οι οποίοι υποστήριζαν ότι το πείραμα αποτελεί τον πυρήνα, στον αγώνα για την αντιμετώπιση της νόσου. Η θέση αυτή, δημιούργησε σοβαρές αναταράξεις, στις σχέσεις των γιατρών - ασθενών με τον Boorhave,^{4,6} να κατηγορεί τους γιατρούς ότι εγκαταλείπουν τον άρρωστο και ασχολούνται με το μικροσκόπιο. Στο μέσον του 19^{ου} αιώνα, η επιστημονική ιατρική άρχισε να εδραιώνεται βαθμιαία, στη συνείδηση των γιατρών. Πολλοί γιατροί όμως, εξακολουθούν να κρατούν αποστάσεις απέναντι στην επιστήμη. Οι λόγοι, αυτής της ιατρικής καχυποψίας, είναι ότι πολλοί γιατροί πίστευαν ότι αν η Ιατρική γινόταν επιστήμη θα επέρχονταν σημαντικές αλλαγές, οι οποίες δε θα ήταν αναπόφευκτα επωφελείς για τους ασθενείς. Σήμερα, πολλοί κατηγορούν την επιστημονική ιατρική ότι έχει μετατοπίσει το ενδιαφέρον της σ' ένα ακραίο υλιστικό πεδίο και ότι ενδιαφέρεται περισσότερο για το σώμα, παρά για την ψυχή. Υπάρχουν ακόμη κοινωνικοί φορείς, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η επιστημονική ιατρική, *ιατρικοποιεί*, το ανθρώπινο σώμα,

γιατί φυσιολογικές πλευρές, της ανθρώπινης κατάστασης, τις μετατρέπει σε ασθενείς. Οι περιπτώσεις αυτές αφορούν κύρια τις λεγόμενες *νέες ηλικίες*.¹ Στον 20^ο αιώνα, έχουμε τη γιγάντωση της φαρμακευτικής βιομηχανίας και την εισαγωγή των φαρμάκων στην κλινική πράξη, την οποία πολλοί θεώρησαν ως απόδειξη της επιτυχίας της επιστημονικής ιατρικής. Κατέληξαν, έτσι, στο συμπέρασμα ότι η επιστήμη ήταν εκείνη, η οποία κατείχε το κλειδί με το οποίο μπορούσε να ανοίξει η πόρτα, στην εξέλιξη και την πρόοδο στην ιατρική. Σε κάθε στάδιο αλλαγής της συμπεριφοράς του γιατρού, η κοινωνία ασκεί αυστηρή κριτική, η αξία της οποίας στηρίζεται στο ότι η επιστήμη δεν λειτουργεί σε κοινωνικό κενό. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει διάχυτη η άποψη ότι η επιστήμη κατασκευάζει μια εικόνα, ατενίζοντας τον κόσμο μέσα από ένα φίλτρο. Η επιστήμη κινείται πάντα ανάμεσα σε δυο πόλους. Ο ένας, είναι ο ανδιότελης έρωτας της έρευνας, της απόκτησης νέας γνώσης και ο άλλος, είναι ο κορηγός. Οι αντιπαραθέσεις που αναπτύσσονται, τοποθετούν την επιστήμη μεταξύ γιατρών, κορηγών και κοινωνίας. Αυτό, γιατί η ιατρική επιστήμη αποτελεί τη βασική πηγή πληροφοριών. Μπροστά σε αυτή τη διαμάχη τα ερωτήματα είναι **πως λειτουργεί πραγματικά η επιστήμη; και επιπλέον έχει ηθική αξία;**

Η κοινωνία δεν αντιμετωπίζει με τον ίδιο σεβασμό τους γιατρούς και τους κορηγούς. Η επιστημονική ιατρική αντιμετωπίζεται ως κοινωνική δραστηριότητα. Έτσι, ο γιατρός αποκτά με την πάροδο του χρόνου και υπό την επίδραση των επιτυχιών της επιστήμης του, ένα είδος επαγγελματικής αφοσίωσης, στο αποτέλεσμα της έρευνας. Στη συνέχεια, οι κοινωνιολόγοι, διερευνούν το έδαφος πάνω στο οποίο οι κοινωνιολογικές συνθήκες, καθιστούν δυνατή την άσκηση της επιστήμης.⁷ Για την κοινωνία, η διαπίστωση σειράς σημαντικών γεγονότων, που συνδέονται με τον τρόπο έκφρασης, τη θέση και τη συμπεριφορά του γιατρού, αποτελούν το διαβατήριο για την αναγνώριση και εκτίμησή του. Η αποδοχή από την κοινωνία, του έντιμου, του συνεπούς και ακούραστου λειτουργού της υγείας, έρχεται μετά από ένα συνεχή και προοδευτικό αγώνα, για την παροχή φροντίδας υγείας, την εκπαίδευση και την έρευνα. Η διαχρονική πορεία των εναλλαγών στην εικόνα του γιατρού είναι απόρροια της συμπεριφοράς και των επιστημονικών του δυνατοτήτων. Αυτήν την εικόνα, η κοινωνία, την έχει σε μόνιμη βάση, κάτω από το μικροσκόπιο της, για να μπορεί να τις κρίνει και να τις αξιολογεί, θετικά ή αρνητικά.

Για την Οργανωτική Επιτροπή

Ο Γεν. Γραμματέας
Ευαγ. Βογιατζάκης

Ο Πρόεδρος
Π.Ν. Ζηρογιάννης

Βιβλιογραφία

1. Bowler J.P., More R.I. Η ιστορία της νεότερης επιστήμης. Μια επισκόπηση. Μετάφραση: Βαρθάρα Σπυροπούλου. Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, 2012. 2. Φουκώ Μ. Η γέννηση της ιατρικής. Μετάφραση: Κυκλή Καγιαμπίλη. Εκδόσεις Νήσος, Αθήνα, 2012. 3. Porter R. The greatest benefit of mankind. Harper Collins, Λονδίνο, 1997. 4. Friedman M., Friedland W.G. Οι μεγαλύτερες ανακαλύψεις της ιατρικής. Μετάφραση: Θεωνοπούλου Κατερίνα. Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2008. 5. Πάπυρος, Ιστορία της ιατρικής. Εταιρεία Εγκυκλοπαιδικών Εκδόσεων ΟΕ, Αθήνα 1968. 6. Ackerknecht H.E. Η ιστορία της ιατρικής. Μετάφραση: Πασιχάλης Β., Ηλιάδης Γ., Καραγιώλης Β. Εκδόσεις Μαραθά, Αθήνα 1992. 7. Merton R.K. The sociology of Science: Theoretical and empirical investigations. University of Chicago press, 1973.

08:00 - 09:00

Προσέλευση - Εγγραφές

09:00 - 09:30

Τελετή Έναρξης - Χαιρετισμοί

Πρόεδρος ΕΔΙΠ: **Πάνος Ν. Ζηρογιάννης**

Πρόεδρος ΕΚΟΝΥ: **Γεώργιος Ευστρατιάδης**

Πρόεδρος Ιδρύματος Λούρου: **Αθανάσιος Διαμαντόπουλος**

Πρόεδρος Ιατρικού Συλλόγου Αθηνών: **Γεώργιος Πατούλης**

Πρόεδρος ΚΕΣΥ: **Παναγιώτης Σκανδαλάκης**

09:30 - 10:50

■ Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Προεδρεύουν:

Ευάγγελος Βογιατζάκης, Διονύσιος Παπαντωνάτος

Παράγοντες που επηρεάζουν την επικοινωνία
Ιατρού - ασθενούς

Νικόλαος Τεντολούρης

Ο εμπειρικός Ιατρός στην Τουρκοκρατία
Βλαδίμηρος Λάζαρος

Το ιατρικό βλέμμα στο εσωτερικό του
ανθρώπινου σώματος: Η ιστορία της ενδοσκοπησης
Φώτης Βλαστός

Η θέση του Ιατρού στην κοινωνία:

Η αρχαία κυπριακή μαρτυρία

Ανδρέας Βοσκός

10:50 - 11:10

Συζήτηση

11:10 - 12:50

■ Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ: Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΘΝΗΣΚΟΝΤΑ ΑΡΡΩΣΤΟ

Προεδρεύουν:

Στέφανος Γερούλάνος, Ευγένιος Κουμαντάκης

Αναγγελία δυσάρεστων ειδήσεων από τον Ιατρό
στον άρρωστο

Θεόδωρος Μουντοκαλάκης

Η θέση του ψυχαναλυτή στη σοβαρή σωματική ασθένεια
Γρηγόριος Βασιλαματζής

Ο ανίατος ασθενής - Μια νομική προσέγγιση

Αχιλλέας Κουτσουράδης

Η θέση του Ιατρού μπροστά στο θνήσκοντα άρρωστο
Ευάγγελος Μπριασούλης

Η στάση του Ιατρού απέναντι στον ασθενή
που κάνει το μεταμοσχευμένο νεφρό του
Ερασμία Ψημένου

12:50 - 13:10

Συζήτηση

13:10 - 13:25

Διάλειμμα καφέ

13.25 - 13.40

ΔΙΑΛΕΞΗ

Προεδρεύουν:

Ευστράτιος Μαλτέζος, Σωτήρης Τσιόδρας

**Εγκώμιο στους γιατρούς που πέθαναν από τον Embola
Γεώργιος Δαΐκος**

13:40 - 14:40

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΚΗΡΥΚΩΝ ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Προεδρεύουν:

**π. Αδαμάντιος Αυγουστίδης, Αθανάσιος Διαμαντόπουλος,
Κωνσταντίνος Σφακιανούδης**

Μήνυμα Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος

Από τον Όρκο του Ιπποκράτη στη Σύγχρονη Κοινωνία:

Η θέση του Γιατρού στην Κοινωνία

Χρήστος Μπαρτσόκας

Η Ιατρική την εποχή του Ιπποκράτη

Ευστράτιος Μαλτέζος

What death is: End of Life Care in CKD

Natale G. De Santo

14:40 - 14:55

Συζήτηση

14:55 - 15:45

ΤΕΛΕΤΗ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Προεδρεύουν:

**Πάνος Ζηρογιάννης, Αθανάσιος Διαμαντόπουλος,
Ευάγγελος Βογιατζάκης**

Αναγόρευση σε κήρυκες του ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Του Καθηγητού κ. Natale G. De Santo

Τον υποψήφιο κήρυκα παρουσιάζει

ο κ. Αθανάσιος Διαμαντόπουλος

Του Καθηγητού κ. Ευστράτιου Μαλτέζου

Τον υποψήφιο κήρυκα παρουσιάζει

ο κ. Ευάγγελος Βογιατζάκης

Του Καθηγητού κ. Χρήστου Μπαρτσόκα

Τον υποψήφιο κήρυκα παρουσιάζει

ο κ. Πάνος Ν. Ζηρογιάννης

SURVIVAL IS NOT ENOUGH

Οι Ημερίδες Survival is not Enough είναι εκδηλώσεις που άρχισαν στη Νεάπολη της Ιταλίας το 2007. Διοργανώνονται σε πολλές χώρες συγχρόνως την εβδομάδα που εορτάζεται «**Η Παγκόσμια Ημέρα Νεφρού**» με σκοπό τη συζήτηση των αναγκών των νεφροπαθών ασθενών και την ποιότητα της ζωής μιας κατηγορίας ατόμων που εξαρτώνται από μηχανική υποστήριξη. Οι νεφροπαθείς ασθενείς και οι Ενώσεις τους, φιλόσοφοι, οικονομολόγοι, νεφρολόγοι και επαγγελματίες Υγείας, συγκεντρώνονται για να συζητήσουν τις δυνατότητες να παράσχουν την καλλίτερη δυνατή φροντίδα στους ασθενείς. Διάφορες αναζητήσεις προέκυψαν όπως για

- ένα νέο είδος διαχειριστών που θα είναι ικανοί να εξισορροπούν τα έξοδα για την υγεία χωρίς να ελαπώνουν τις δαπάνες αλλά περιορίζοντας τη σπατάλη,
- την πρόωθηση της πρόληψης ως του μόνου τρόπου για μείωση του κόστους μακροπρόθεσμα,
- την πρόωθηση της κλινικής και βασικής έρευνας.

Οι αλλαγές που επέρχονται στα Συστήματα Υγείας πρέπει να ατενίζονται σαν παράθυρα ευκαιριών, περιλαμβανομένης και της στενότερης συνεργασίας του ιατρο - βιομηχανικού συμπλόκου που περιεγράφη πρώτον στις ΗΠΑ το 1980 και έκτοτε διευρύνεται διεθνώς. Από την έναρξή τους, οι εκδηλώσεις Survival is not Enough προσέλκυσαν πλήθος ιατρών, ακαδημαϊκών, φιλοσόφων, ακτιβιστών. Στην Ελλάδα διοργανώνονται τα τελευταία έξι χρόνια υπό την αιγίδα του Ελληνικού Κολλεγίου Νεφρολογίας και Υπέρτασης. Φέτος, με μεγάλη χαρά συνδιοργανώνονται με το Συμπόσιο της ΕΔΙΠ και με την παρουσία του Ιδρυτού τους, του Ομότιμου Καθηγητού Νεφρολογίας στο Πανεπιστήμιο της Νεαπόλεως, Ιταλίας, **Natale De Santo**, ο οποίος θα αναγορευθεί Κήρυκας του Ιπποκρατείου Πνεύματος και θα απευθύνει Χαιρετισμό και Ομιλία.

Ο Υπεύθυνος του Survival is not Enough για την Ελλάδα

Αθανάσιος Διαμαντόπουλος

Πρόεδρος Πανελληνίας Εταιρείας Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Ιατρικής

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ι. Κοσμίδης
ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Π. Ν. Ζηρογιάννης
Α΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Γ. Πετρίκκος
Β΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Αθ. Διαμαντόπουλος
ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ	Ε. Βογιατζάκης
ΕΙΔ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ	Σμ. Προβατοπούλου
ΤΑΜΙΑΣ	Γ. Δαΐκος
ΕΦΟΡΟΣ ΔΗΜ. ΣΧΕΣΕΩΝ	Δ. Παπαντωνάτος
ΜΕΛΗ	Ε. Κουμαντάκης Δ. Σκάρλος
ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ ΜΕΛΟΣ	Κ. Κολλιός

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

Θεσσαλονίκης 12, 153 44 Γέρακας
Τηλ.: 210 6048260, **Fax:** 210 6047457
E-mail: mschismenou@free-spirit.gr

ΤΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ**

Παπανικολή 10
Χαλάνδρι
15232 Αθήνα